



TMMOB İL KOORDİNASYON KURULU
KÜLTÜR PARK PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

İzmir Kùltürpark alanı, kentin 1925 Rene Danger-Prost planlarında yangın alanlarının ortasında büyük bir park olarak tasarlanan, 1930'larda Dr. Behçet Uz'un Belediye Başkanlığı döneminde büyütölerek "Kùltürpark" olarak projelendirilen, yaklaşık 42 hektar büyüklüğü ile halen aktif olarak kullanılan kentin en önemli yeşil alanıdır

Ülkemizin ve İzmir kentinin tarihi, ekonomik, kültürel ve sosyal yapısı üzerinde son derece önemli izler bırakan Kùltürpark, doğa ile kültürün iç içe geçtiği kültürel peyzajdır. İzmir kent merkezinde stratejik ve en önemli kent parkı olma özelliğini taşımaktadır. Kùltürpark, insan eliyle oluşturulmuş, günümüze kadar korunarak geliştirilmeye çalışılmış bir kent ekosistemidir. Kapladığı 420.000 m²'lik alanda, 200.000 m²'nin üzerinde yeşil alana sahip olan Kùltürpark, 200'den fazla türe ait 7.200'den fazla bitki varlığını barındırmaktadır. Bütün bu özellikleri temel alınarak, İzmir 1 Numaralı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 12.11.1992 gün ve 4072 sayılı kararla 2. Derece Doğal Sit ve Tarihi Sit olarak tescil edilmiştir.

Kent için, 91 yıldır süregelen kültürel ve rekreatif değerin yanı sıra kent tarihi ve kent planlama tarihi açısından olduğu kadar bölgenin, hatta ülkenin iktisadi tarihi açısından da çok önemli bir alandır. Bununla bağlantılı olarak, İzmir Enternasyonal Fuarı ile bütünleşmiş algısı yine bu alanı ayrıcalıklı bir konuma taşımakta, tarihsel, kültürel ve peyzaj değeri korunarak yaşatılması ve gelişmelere bu bağlamda adaptasyon sağlanarak dönüşümü herhangi bir alandan daha fazla özen ve dikkat gerektirmektedir.

Geçtiğimiz yıldan bu yana İBŞB tarafından yürütölen İzmir Kùltürpark Projesi'yle ilgili gerçekleştirilen toplantılarda sunulan bilgi ve belgeler kapsamında, meslek odaları olarak projenin gerek sürecin katılımıcılığı gerekse ilkesel olarak alana yaklaşımdaki izlenen politikalara dair bilimsel ve teknik görüşlerimizi yazılı ve sözlü olarak dile getirmiştik. Geldiğimiz süreçte söz konusu projenin idare tarafından tamamlandığı ve Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun görüşüne sunulduğunu öğrenmiş bulunmaktayız. Sunulan proje hakkında meslek odaları olarak projeyi incelediğimizde baştaki endişelerimizin öneri proje ile somutlaştığını görmekteyiz. Her an uygulama aşamasına geçebilecek bir proje olması nedeni ile konu hakkındaki görüşlerimizi ilgili odaların teknik görüş ve değerlendirmeleriyle oluşturduğu rapor ile kamuoyuna bildirmeyi bir görev olarak biliyoruz.

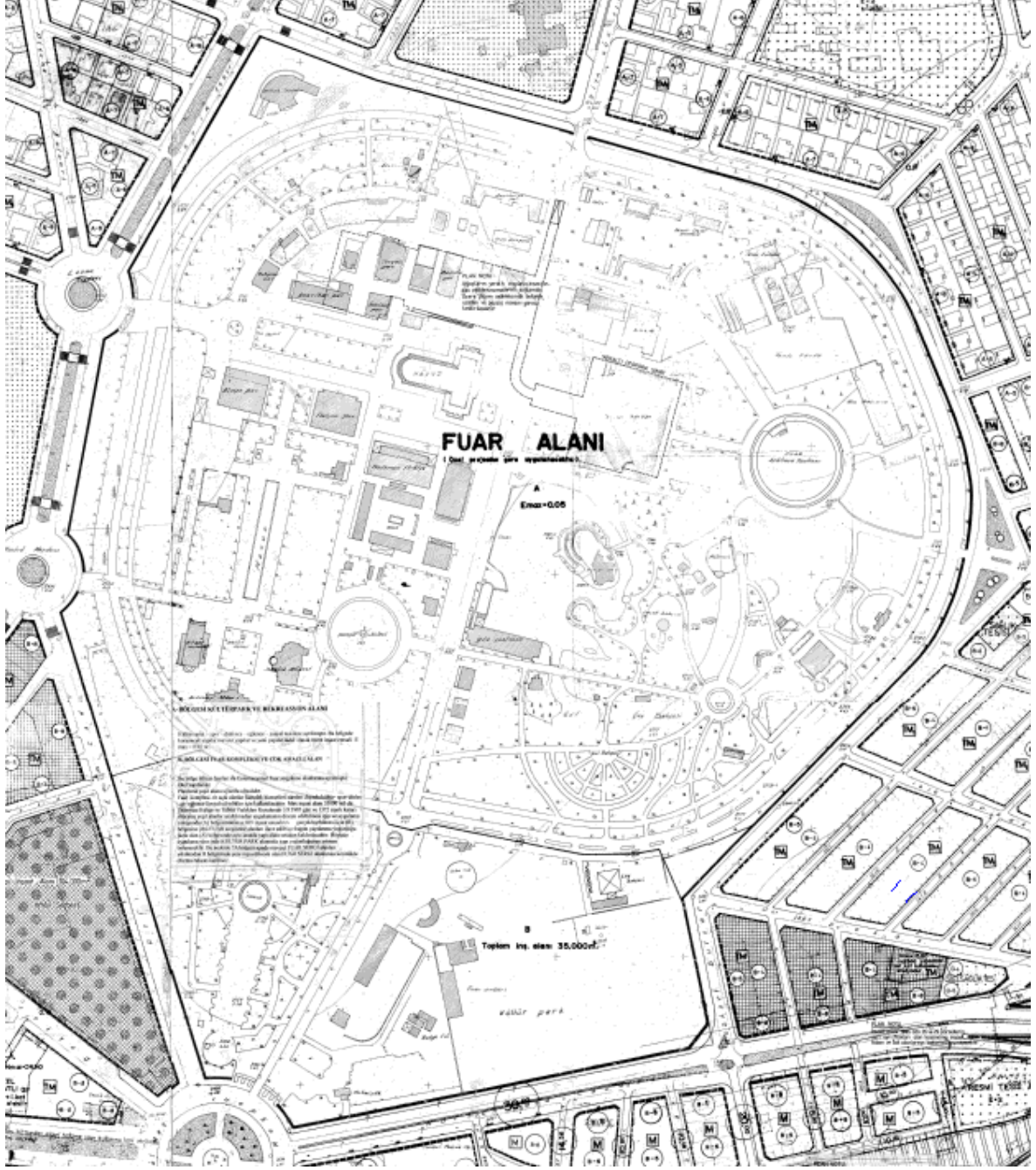
KÜLTÜRPARK ALANINA İLİŞKİN KORUMA KARARLARI

Kültürpark ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri doğrultusunda İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.11.1992 tarih ve 4072 sayılı kararı ile Tarihi Sit Alanı ve 2. Derece Doğal Sit Alanı olarak belirlenmiştir.

Alanın hukuki statüsü olan Tarihi Sit Alanı ve 2. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilmesi neticesinde, alana ilişkin koruma ve kullanma koşullarının belirlenmesinde bu eşikler dikkate alınmalıdır. Bugün Kültürpark'ta büyük kısmı yurtdışından getirilmiş 200'den fazla türe ait 7.200'den fazla bitki varlığını barındırmaktadır. Dolayısıyla Kültürpark'ta yapılaşma yoğunluğunun azaltılarak, kentin tarihsel belleğine saygılı ve kentlinin ihtiyacı olan kamusal alanların artırılması ile dinlenme ve kültürel faaliyet alanlarının yaratılması önem arz etmektedir.

YÜRÜRLÜKTEKİ İMAR PLANININ İNCELENMESİ

“Fuar Alanı (Özel Projesine göre uygulanacaktır.)” olarak ayrılan alan, A ve B gösterimi ile ikiye ayrılmıştır. A olarak gösterilen alanda yapılaşma koşulu $E_{max}=0.05$, B olarak gösterilen alanda ise toplam inşaat alanı: 35.000 m^2 olarak belirlenmiştir.



Şekil 1: Yürürlükteki İmar Planı

Yürürlükteki imar planının plan notlarında **A Bölgesi**, **Kültürpark ve Rekreasyon Alanı** olarak tanımlanmıştır. Plan notlarına göre kültür-sanat-spor-dinlenme-eğlence-sosyal tesislere ayrılan bu bölgede korunacak yapılar mevcut yapılar ve yeni yapılar dahil olmak üzere inşaat emsali $E_{max}=0,05$ 'tir. **B Bölgesi** ise **Fuar Kompleksi ve Çok Amaçlı Alan** olarak tanımlanmıştır. Bu bölge ihtisas fuarları ile Enternasyonal Fuar sergileme alanlarına ayrılan B bölgesinde otel yapılamayacağı, planlamanın yeşil alana uyumlu olması gerektiği, B bölgesinin fuar kompleksi ve açık alanlar fuarcılık hizmetleri süreleri dışında kültür-spor-

dinlenme-eğlence-sosyal etkinlikler için kullanılacağı ve maksimum inşaat alanının 35.000 m² olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca, plan notlarında; "Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulunun 3.9.1985 gün ve 1372 sayılı kararı uyarınca yeşil alanlar azaltılmadan uygulamanın devam edebilmesi için ve uygulama sonrasında (A) bölgesinde max:0.05 inşaat emsalinin gerçekleştirilmesi için (B) bölgesine yeni FUAR sergileme alanları ilave edildikçe bugün yapılanma yoğunluğu fazla olan (A) bölgesinde aynı oranda yapı alanı ortadan kaldırılacaktır. Böylece uygulama sürecinde KÜLTÜR PARK alanında yapı yoğunluğunun artması önlenecektir. Bu nedenle A bölgesi içinde mevcut FUAR SERGİ alanları yıkılmadan B bölgesinde yeni inşa edilecek olan FUAR SERGİ alanlarına kesinlikle oturma ruhsatı verilmez." denilmektedir.

MEVZUATA GÖRE DEĞERLENDİRME

İmar Kanunu'nun 3. Maddesinde yer alan "*Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz.*" hükmü gereğince Fuar Alanı, imar planında temel işlevi fuar ve park olarak belirlenen fonksiyonları dışında başka bir amaçla kullanılamaz.

Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 13. Maddesinde yer alan,

"a) Yeşil alanlar: *Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence, rekreasyon ve kıyı alanları toplamıdır. Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvan bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır.*

ac) Piknik ve eğlence (rekreasyon) alanları: *Kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresinde günü birlik kullanıma yönelik ve imar planı kararı ile belirlenmiş; eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği lokanta, gazino, kahvehane, çay bahçesi, büfe, otopark gibi kullanımlar ile, tenis, yüzme, mini golf, otokros gibi her tür sportif faaliyetlerin yer alabileceği alanlardır. Bu alanda yapılacak yapıların emsali (0,05) i, kat adedi 2'yi, asma katlı yapılarda (9.30) m.yi, asma katsız yapılarda (8,30) m.yi geçemez." hükümlerinin söz konusu "Fuar Alanı" kullanımını kapsadığı görülmektedir.*

Bu nedenle söz konusu hükümlerde belirtilen ve imar planı plan notlarının açıkladığı kullanımlar dışında "Fuar Alanı"nda başka herhangi bir kullanım yer alması mümkün değildir.

İzmir kent merkezinde yeşil alanların yetersizliği ve küçüklüğü dikkate alındığında Fuar Alanı, İzmir kent merkezinde kamusal alan kullanımına ayrılmış olan ve kentsel ölçekte vazgeçilemeyecek nitelikte bir açık alan olarak önemli bir konumdadır.

Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik'in 4. Maddesinde;

*“**Doğal sit:** İlginç özellik ve güzelliklere sahip olan ve ender bulunan korunması gerekli alanları ve taşınmaz tabiat varlıkları,*

***Tarihi sit:** Önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve bu sebeple korunması gerekli yerleri” şeklinde tanımlanmaktadır.*

Fuar Alanı da ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri doğrultusunda İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.11.1992 tarih ve 4072 sayılı kararı ile Tarihi Sit Alanı ve 2. Derece Doğal Sit Alanı olarak belirlenmiştir.

644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile doğal sit alanı ve tabiat varlığı olarak tespit ve tescil edilmiş alan ve varlıklara ilişkin yetki Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na devredilmiş olup 644 sayılı KHK'nın 13/a maddesinde Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında;

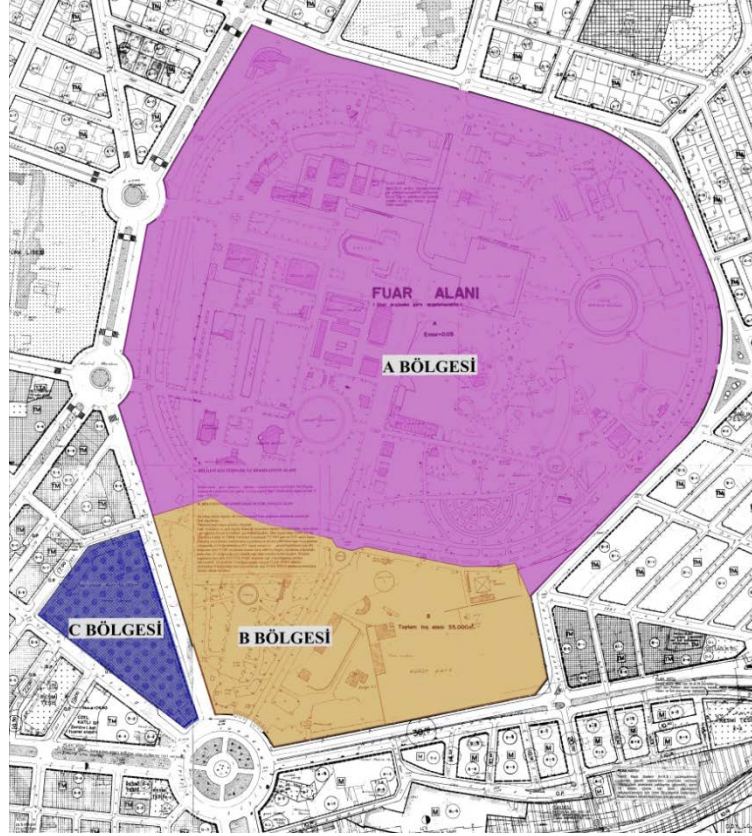
*“ c) Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, **doğal sit alanları**, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanların **kullanma ve yapılaşmaya yönelik ilke kararlarını belirlemek** ve her tür ve ölçekte çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak, değiştirmek, onaylamak, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak,*

*ç) **Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan diğer alanların çakıştığı yerlerde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkların görüşünü alarak belirlemek** ve bu alanların kısmen veya tamamen hangi idarelerce yönetileceğine karar vermek, her tür ve ölçekteki çevre düzeni, nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve onaylamak.”* yer almaktadır.

Söz konusu alanda 2. Derece Doğal Sit statüsü nedeniyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarihi Sit olması nedeniyle İzmir I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu yetkili olduğundan aynı alanda farklı kurumların yetkisinin olması pek çok sorunu da beraberinde getirecektir.

KÜLTÜRPARK ALANINA İLİŞKİN MEVCUT DURUM

Kültürpark alanı inşa edilmeye başlandığı dönemden yakın zamana kadar bir çok dönüşüm geçirmiştir. Bugün mevcut durumun en önemli belirleyicisi İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği ve 1990 yılında sonuçlanan "Uluslararası İzmir Fuarı Kültürpark Düzenleme ve Mimari Proje Yarışması" ile başlayan süreç olmuştur. Kent gündeminde ciddi tartışmalara neden olan yarışmaya en önemli eleştiri, fuar işlevi başka yere taşınacak olmasına rağmen fuar için gerekli olduğu savunulan büyük sergi hollerinin yarışma ile Kültürpark'ta kalıcı hale getirilmesi olmuştur.



Şekil 2: İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 19.04.1990 tarih ve 1851 sayılı kararı doğrultusunda oluşturulan bölgeleme

Uzun tartışmalar sonucunda İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 19.04.1990 tarih ve 1851 sayılı kararı ile yarışma alanını A-B-C bölgeleri olarak tanımlamış, A ve B bölgelerinin Doğal Sit Alanı olması nedeniyle doğal yapının korunmasının esas olduğu, yeşil doku ile bütünleşen, varlığını sağlıklı biçimde sürdürmesine engel olmayan projelerin yapılabileceğine karar vermiştir. C bölgesi ise bugün Kültürpark dışındaki eski otogar alanıdır. Söz konusu Kurul Kararında C Bölgesinin ise yarışma alanı içerisinde ancak sit alanı dışarısında bırakıldığından Otel ve Kongre Merkezi olarak kullanılabileceği karar altına alınmıştır. Uzun yıllar içerisinde çeşitli mahkeme kararları ile

imar planları iptal edilen ancak 2013 yılında %30'u İzmir Büyükşehir Belediyesi Hizmet Binası, %70'i Turizm-Ticaret Alanı olarak belirlenen ve günümüzde "Basmane Çukuru" olarak anılan bu bölgede yeni bir projenin tasarlanmakta olduğu bilinmektedir.

1990-2000 yılları arasındaki süreçte, yarışma ile belirlenen projenin kararları büyük oranda uygulanmamış, değişmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde İzmir'in fuarcılık geleneğinin sürmesi için büyük sergi hollerine ihtiyaç duyulmuş, bu bağlamda Gazimir'de yeni fuar alanı yapılıncaya kadar B bölgesinde geçici sergi hollerinin sökülebilir elemanlarla uygulanmasına karar verilmiş ve günümüze kadar varlığını sürdüren hangarlar inşa edilmiştir.

Bugüne kadar alandan kaldırılması gereken yapıların çoğu yıkılmış, yarışma projesinde yer almayan İzmir Sanat, Arkeoloji Müzesi ekleri, mevcut yapılara eklentiler ve yeraltı otoparkı inşa edilmiştir.

Özetlenen gelişmelerin ardından Gazimir'de inşası tamamlanan yeni fuar alanı ile birlikte fuar işlevi bu bölgeye taşınmış, Kültürpark'ın bu süreçteki dönüşümü tekrar kent gündemine gelmiştir.

KÜLTÜRPAK IN AĞAÇLARI

Kültürpark; 01.01.1936 tarihinde kurulmuş ve belirli bir projeye göre ağaçlandırılmıştır.

Söz konusu projede parkın iskeletini oluşturacak olan gölgeli yolların (alleler) oluşturulması, park ziyaretçilerini yönlendiren aksların ağaçlandırılması öncelikli hedefler olmuştur. Bu ağaçlardan günümüze kalanlar, bugün Kültürpark'ın kapladığı alanın halen "yeşil alan" görünmesini sağlayan öğelerdir.

Kültürpark'ın özgünlüğü korunarak restorasyonu, sağlıklı, estetik değerlere sahip gerçek bir yeşil alana dönüştürülmesi isteniyorsa, öncelikle mevcut ağaçlardan azami şekilde faydalanma gözetilmelidir. Sağlığı bozulmuş, gelişme olasılığını yitirmiş ve korunmaya değer ağaçlara zarar veren bireysel ağaçların alandan çıkarılması, alleler ve aksların işlevlerine uygun olarak oluşturulması gerektir.

KÜLTÜRPAK ALANINA İLİŞKİN İLKESEL GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

1. İzmir Kültür Parkının tarihi, sosyolojik, ekolojik ve kentsel değerlerinin korunarak var olan değerlerinin artırılması bütün çalışmalarda en temel amaç olarak hedeflenmesi gerekmektedir.
2. Kültürpark ele alınırken, mevcut fiziksel sınırlarının ötesinde başka tür ve düzeydeki ilişkiler ve bu ilişkilerin oluşturduğu sınırların da dikkate alınması gerekmektedir. Bu

bağlamda alanın farklı ölçeklerde ele alınması, çevre-ulaşım ilişkileri, işlevsel, ekonomik, sosyal, mekânsal ilişkilerin irdelendiği, planlama ölçeğinden tasarım ölçeğine giden ve bu sürecin tüm yönleriyle tanımlanacağı bir yöntem izlenmelidir.

3. Alanın hukuki statüsü olan Tarihi Sit Alanı ve 2. Derece Doğal Sit Alanı doğrultusunda, koruma ve kullanma koşullarının belirlenmesinde hukuki eşikler dikkate alınmalıdır. Bugün Kültürparkta büyük kısmı yurtdışından 200`den fazla türe ait 7.200`den fazla bitki varlığını barındırmaktadır gerçeği ve oluşturduğu doğal ortam göz önünde bulundurulmalıdır. Kültürpark'ın hassas ekolojik yapısı ve özgün peyzajına ilişkin kaybolan değerler yeniden edilmeli ve mevcut değerler mutlaka korunmalıdır
4. Kentsel yeşil alanlar içindeki rekreatif özellikleri yanında iklimsel, çevresel ve sağlık faydaları nedeniyle de oldukça önemlidirler. İzmir Fuar Alanının sahip olduğu yeşil alan öncelikle kentteki yaşam alanları için oksijen kaynağıdır. Isınma, ulaşım, enerji elde etme vb. kaynaklı hava kirliliği ile soluduğumuz havadaki kirleticiler her geçen gün artmaktadır.
5. Ağaçlar fotosentez yoluyla havadaki CO2'i tuttukları için, orman varlığı kentsel alanlarda daha temiz bir hava için vazgeçilmez unsurlardır. Yüksek karbon tutma kapasiteleri ile önemli birer yutak olan yeşil alanları, günümüzde küresel bir çevre sorunu olan iklim değişikliğinin önlenmesinde önemli role sahiptirler. Yeşil alanlar, ayrıca, sıcaklık ve nemlilik kontrolü ile kent / yerel iklim üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Bu açıdan değerlendirildiğinde kent düzeyinde, İzmir Fuar alanındaki mevcut ağaçlar ve yeşil doku korunması gereken varlıklardır.
6. Ekolojik açıdan, kent içerisindeki orman alanları yeşil alanlar çok sayıda flora ve faunaya ev sahipliği yaptığından İzmir Fuar Alanı da bölgedeki biyolojik çeşitliliğe önemli katkı sağlamaktadır. Saha bu açıdan da sağlıklı koşullarda varlığını sürdürmelidir.
7. İhtisas fuarlarının Gaziemir`de oluşacak yeni fuar alanına taşınması ile birlikte, mevcut hollerin ve idari yapıların bulunduğu alanların, yeşil alan özelliğine yönelik nicelik ve niteliğini arttırmak üzere tasarım ölçeğinde ele alınması gerekmektedir.
8. Kültürpark alanı, Kültürpark işlevleri dışındaki tüm kullanımlardan arınmalıdır. Sergileme bağlamında Kültürpark'ın canlanmasına olumlu etkisi olacak küçük el sanatları ve kültürel amaçlı doğrudan tüketiciye yönelik fuarlar dışında büyük ölçekteki fuarcılık veya kongre etkinlikleri bu alanda gerçekleştirilmemelidir.
9. Kültürpark, park ve fuar işlevinin yanı sıra tarihsel süreç içerisinde bu temel işlevlerin bir parçası haline gelen ve bütünlenen yardımcı işlevler olarak tanımlanabilecek spor - kültür/sanat - eğlence gibi işlevler oluşmuştur. Bu işlevler tarihsel-toplumsal

bağlantılarıyla irdelenmeli ve alanın kültürel değerini taşıyan mevcut işlevler sürdürülmelidir.

10. Mevcut işlevlerin sürdürülmesinde işlevler arası dengenin ve sürekliliğinin korunmasına dikkat edilmelidir.
11. Mevcut durumda Kültürpark'ta yiyecek-içecek ve eğlence mekanlarının hizmet kalitesi, yarattıkları yapısal ve estetik kirlilikler ciddi eleştiri konusudur. Bu konuda nitelik yükseltici tedbirler alınmalıdır.
12. Tasarım ölçeğinde mevcut işlevlerin kullanım konforlarını optimize edecek çözümlerin Kültürpark bütününde üretilmesi amaçlanmalıdır.
13. Kültürpark'ın "modern mimarlık mirası" bağlamında kültürel miras teşkil eden yapıları (özellikle 1930'lu ve 40'lı yılların farklı mimarlık üsluplarını yansıtan Kültür Pavyonu, Vakıflar Pavyonu, Paraşüt Kulesi ve Ada Gazinosu) korunmalıdır.
14. Fuar alanında yeni işlevlere yer verilmemesi ve kesinlikle yoğunluk artırıcı kapalı hacim oluşturabilecek her türlü müdahaleden kaçınılması gerekmektedir. İzmir için önemsenen Kongre Merkezi önerisinin yeni kent merkezinde ele alınması doğru bir yaklaşım olacaktır ki, bu işlevin ihtiyaçları da dikkate alındığında, bu ihtiyaçların fuar alanında karşılanması mümkün olmayıp yeni kent merkezinde karşılanması İzmir kenti için faydalı olacaktır.
15. Fuarın tasarım aşamasında tartışılacağı öngörülen duvar ve kapıların, fuarın işlevsel bütünlüğü, kimliği, anı değeri gibi ilkeler üzerinden ve fuarın parçalanmasına gidebilecek sonuçları doğurmayacak ve aynı zamanda çevresel ilişkileri güçlendirecek şekilde ele alınması gerekmektedir.
16. Kültürpark'a kapalı otopark haricinde zorunlu durumların dışındaki resmi veya sivil araçların girişi ve belediyelere veya diğer kurumlara ait araçların bu alanı otopark olarak kullanması engellenmelidir. Hatta mümkünse yeraltı otoparkının araç giriş-çıkışları da yaya sirkülasyonunu kesmeyecek şekilde revize edilmelidir. Bu konuda Belediye Başkanı'nın yeraltı otoparkı yapılırken, yüzeyde tek bir otomobil görülmeyeceği sözü hatırlatılmalıdır.
17. Kültürpark'ın ticari bir alan mantığıyla, bir anonim şirket (İZFAŞ) tarafından "işletilmesi" yerine bu alan daha doğru bir yöntemle PARK olarak yönetilmeli, organize edilmelidir.

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ TARAFINDAN SUNULAN KÜLTÜRPAK TASARIM PROJESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1. 2. Derece Doğal Sit ve Tarihi Sit Alanı koruma statüsüne sahip olan Kültürpark için önerilen proje fazla müdahale içermektedir. İzmir Kültürpark alanının tamamına yönelik

bir müdahale edilerek bunun sonucunda alan bir şantiye sahasına dönüşecektir. Bu ise alanın hem florasına hem faunasına zarar verecektir. Bunun yerine kültürel doğal mekânın özgün tasarım kararını ön plana alan iyileştirici bir yaklaşım geliştirilmesi ve mevcut değerlerin sağlıklılaştırılarak yaşatılması daha doğru olacaktır.

2. Parkın düzenlenmesine yönelik bir eylem planı belirtilmemiştir. Nereye, ne zaman hangi aşamada müdahale edileceği belirsizdir. Süreç içerisindeki programsız uygulamaların parkı kullanılamaz hale getireceği düşünülmektedir.
3. Kültürpark'ı boş bırakmayacak şekilde doldurma çabası alanda işlev karmaşası yaratacak bir eylemdir. Bu nedenle tasarımda azaltmalara gidilmesi zorunludur.
4. Kent parkı olması nedeni ile Kültürpark Peyzaj Mimarlığı meslek disiplinin çalışma alanında yer almaktadır. Ancak İzmir için simgesel değeri olması nedeni ile her meslek disiplininin kenti algılama ve yaklaşım farklılığının Kültürpark planlama çalışmasının disiplinler üstü ve bütünsel bir yapıda sürdürülebilmesi açısından çok değerli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, Kültürpark'ın çok disiplinli bir ekip ile planlanması asıldır. Hazırlanan projenin ise bu disiplinler üstü yaklaşımı/bakış açısını içermediği bilinmektedir.
5. İzmir Kültür Parkına yapılan yeraltı otoparkına ilişkin aşağıda özetlenen uyarılarımız dikkate alınmadığından bu proje ile de uygulamaya yönelik tereddütler oluşmuştur. Yeraltı otoparkı yapımı sırasında hangi ağaçların taşınacağı, hangi ağaçların zarar göreceği, yakın gelecekte hangi ağaçların kuruyacağı, yeraltı su dengesinin nasıl etkileneceği, doğal silüetin nasıl olacağı, yapımı sonrasında nasıl bir peyzaj oluşacağı, artan araç trafiğine bağlı olarak artacak olan egzoz emisyonlarının Kültürpark'ın doğal yapısına ve yeşil dokusuna verebileceği zararlara yönelik değerlendirme yapılması gerekliliğine ilişkin uyarılar önemle vurgulanmıştı.
6. Yeraltı otoparkının üstü olan Kültürpark, geniş bir açık alan olanağı sunmakla beraber otoparkın üzerindeki toprak tabakasının sığ olacağı düşünüldüğünde; geniş yüzeylerde çim alan oluşturma dışında, gövde yüksekliği kadar kök uzunluğuna sahip olan kazık-kök yapılı ağaçların ve ağaç-ağaççık-çalı bitkilerinin uygun koşullarda yaşatılması söz konusu olmayacaktır. Bu koşullarda yerüstünde kazanılacak açık alanın gerek kendi yakın çevresinde gerekse de Kültürpark bütününe yönelik ekolojik katkıları yok denecek kadar düşük düzeyde kalacaktır.
7. Günümüzde yeraltı otoparkının Fuara minimum katkısı ve maksimum zararı ortaya çıkmıştır.

8. Mevcut hangarların altına yeni bir yeraltı otoparkı önerilmektedir. Bu yeraltı otopark alanının sınırları vaziyet planında belli olmayıp, benzer sorunlar o alanda da oluşacaktır.
9. Alanın İzmir Enternasyonal Fuarı ve Kültürpark olarak yaşanmış tarihsel-kültürel geçmişine ilişkin yapıların, alanların, heykellerin ve izlerin iyileştirilmesi ve alanda vurgulanması gereklidir.
10. Projede, alanın özgün peyzajını başka bir peyzaja evirme yönünde tepe, yol, sert zemin vb. kapsamda çok sayıda müdahale söz konusudur. Bunun yerine özgün peyzajın kendi karakteristiği doğrultusunda korunması ve sağlıklılaştırılması gereklidir. Kültürpark'ın topoğrafik özellikleri değiştirilmemelidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 16.01.2014 tarih, 20 Nolu toplantısında alınan (271 No'lu İlke Kararı) "Tarihi Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı"nın a maddesinde "...bitki örtüsünü, topoğrafik yapıyı, siluet etkisini bozabilecek, tahribata yönelik hiçbir inşai ve fiziki uygulamada bulunulamayacağına," Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 19.06.2007 tarih, 75 No'lu Toplantısında alınan (728 No'lu İlke Kararı) "Doğal (Tabii) Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları ile İlgili İlke Kararı"nın 2. Maddesinin a bendinde; "Kullanıma açılacak bölgelerde geçici dönem yapılanma koşullarının ilgili kurumların görüşleri alınarak Koruma Kurullarınca belirlenmesine, bu belirlemede varsa çevre düzeni planı veya nazım plan kararları ile arazinin topoğrafya, peyzaj, silüet vb karakteristiklerinin göz önünde tutulmasına, ancak hazırlanacak Koruma Amaçlı İmar Planı kriterlerini etkileyebilecek nitelik ve yoğunluktaki uygulamalara Koruma Amaçlı İmar Planı yaptırılmadan izin verilemeyeceğine," denmektedir. Öneri proje ilke kararlarına uymamaktadır.
11. Kültürpark'ın bitki varlığına ait ayrıntılı bir proje Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından hazırlanmaktadır. Kültürparkın bitki varlığına yönelik önemli bilgileri içerecek olan ve toplumun da kullanımına açılacak olan projenin Kültürpark için proje üretilmeden önce tamamlanması ve proje kapsamında dikkate alınabilmesi gerekirdi.
12. Benzer kapsamlı bir değerlendirme "modern mimarlık mirası" kapsamındaki kültürel miras yapıları için de gerçekleştirilmelidir.
13. Yeşil alanlar ve peyzaj konusunda daha özenli olunmalı, müdahaleler incelikli ve sağlıklılaştırıcı, ağaç sayısını artıran bir yaklaşımla geliştirilmelidir. Alle ve akslarda farklı yaş, boy ve türlerde olan bu nedenle olması gereken işleve sahip olmayan ve düzen algısı yaratmayan bölümler boylu ve yaşlı fidanlar dikilerek yeniden ağaçlandırılabilir. Mevcut dokunun kesintiye uğramaması için yeni düzenlemede; parktaki boylu ve yaşlanmış

fertlerden maksimum seviyede faydalanma planlanmalıdır. Gerekirse parkın bölümler halinde fonksiyonel olarak rehabilitasyonu sağlanmalıdır.

14. Parseller üzerinde düzensiz dikimler sonucu sağlıklı gelişen ve işlevsiz türler tek tek saptanıp mümkünse yapılacak teknik girişimlerle ıslah edilmeli, değilse alandan çıkarılmaları uygun olacaktır.
15. Tüm bu girişimlerin mutlaka uzman bir ekip tarafından planlanıp uygulanması gereği hatırlatılmalıdır.
16. Öneri projede beton yapıların azaltıldığı belirtildiği halde çok fazla yol ağı planlanmıştır. Bu tip projelerde yol ağının yeşil alana oranı fazla olduğu takdirde dikilecek ağaçların bitki sosyolojisi gereği kendi aralarındaki dayanışma ve uyumu mümkün olmamaktadır.
17. Kültürpark'ın bir KENT PARKI olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle sahip olduğu yeşil alan işlevi ve canlı doku korunmalı, geliştirilmeli ve yeşil alan işlevine zarar verebilecek kullanımlara kesinlikle izin verilmemelidir. Yapısal öğelerin azaltılması, sahip olduğu ekolojik işlevlerin devamlılığının ve etkinliğinin artırılması açısından önem taşımaktadır. Ancak hazırlanan proje incelendiğinde yeşil alanların yoğun bulunduğu noktalara yönelik müdahalelerin çok fazla olduğu görülmektedir. Özellikle İsmet İnönü Kültür Merkezi'nin yıkılarak yerine amfi tiyatro yapılması aşamasındaki işlemlerin (yoğun hafriyat ve malzeme taşınımı vb.) bitki dokusuna zarar vereceği açıktır. Benzer şekilde Cumhuriyet kapısı ile A-B Bölgesi sınırları arasında önerilen gül bahçesi ve tematik bahçeler, yine mevcut bitki dokusunun en yoğun olduğu alanlarda konumlandırılmıştır. Bu durum hem mevcut bitki dokusuna zarar verecek hem de önerilen tematik bahçelerinin sağlıklı bir biçimde devamlılığını olumsuz etkileyecektir. Kültürpark içerisinde yapılacak her tasarımın öncelikli hedefi sürdürülebilirlik ilkesine uyumluluk olmalıdır. Bu nedenle bu tematik bahçelerin mevcut yer altı otoparkının üzeri gibi sadece çim dokunun bulunduğu alanlara kaydırılması uygun olacaktır. Ayrıca mevcut lunapark ve hangarlar arasında bulunan bitki dokusunun özellikle Uluslararası Fuar ve Sergi Kompleksi'nin yapımı esnasında yine zarar göreceği aşıkardır.
18. Kültürpark'taki yeşil dokuya zarar verebilecek unsurlardan bir diğeri olarak yaya yolları görülmektedir. Hazırlanan proje incelendiğinde mevcut yaya yollarının genişletildiği, sayılarının artırılarak yeşil doku parçalanmasının artırıldığı görülmektedir. Ayrıca yapay malzeme kullanımı ile ekolojik dokusuna zarar verilmektedir. Kültürparkta ana arterler dışındaki yollarda özellikle doğal malzemelerin kullanılması ve yeşil doku bütünlüğünün mümkün olduğu kadar korunabilmesi açısından yeni yolların doğru kurgulanması uygun olacaktır.

19. Kültürpark her bir bileşeni ile (canlı dokusu ve kültürel varlıkları) bir kültür mirasıdır. Bu nedenle projenin hayata geçirilmesi esnasında tek bir bitkinin bile etkilenmesi çok büyük önem arz edebilecektir. Bu kapsamda bu kadar büyük değişikliklerin öngörüldüğü bir projenin, çok fazla detay içermeyen ve değiştirilebilme ihtimali çok daha fazla olan avan proje çerçevesinde değerlendirilmesi eksik ve hatalı olacaktır.
20. Kültürpark alanı flora acısından değerlendirmenin yanı sıra fauna acısından da uzman bir ekip tarafından özellikle kuşlar ile ilgili debelendirilmeli oluşmuş ve kuşlar tarafından ihtiyaç duyulan ekosistemin devamlılığını sağlayacak kararlar alınmalıdır.
21. Yapılma zorunluluğu olan çim alanlar ise kurakil çim türleri (St. Augustine, Zoysia, Bermuda vb.) ile tesis edilmelidir. Ayrıca Kültürpark genelinde akıllı sulama sistemleri kullanarak sürdürülebilir sulama tekniklerinin alanda kullanılması, çok yıllık bitkilendirme alanları oluşturularak bu bitkilerin altlarının buharlaşmayı önleyebilmek için alternatif örtücü materyaller ile (ağaç kabuğu, curuf, pomza vb.) kaplanması, sukkulent örtü bitkileri ile alanların kaplanması, mümkün olduğunca su ihtiyaı az olan kurakil bitkiler kullanılması, yağmur bahçeleri gibi yağmur suyunu toplama, depolama ve kullanma olanağı sunan yeni yaklaşımlara yer verilmesi su tasarrufu acısından önemli katkılar sağlayacaktır.
22. Proje kapsamında  ng r len Piknik Alanı ise Kültürpark'ın hiçbir işlevi ile uyumlu değildir ve kullanımlar arasında büyük çatışmaların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Kültürpark, hafta sonu parkından çok bir Şehir parkıdır. Bu nedenle piknik alanının kaldırılması gerekmektedir. Kültürpark içerisinde yeme içme fonksiyonu ancak modern park ve açık yeşil alanlarda görülen, bireylerin iç aralarında hem dinlenme hem de yeme içme faaliyetlerini sürdürebilecekleri Şekilde sınırlı kalmak zorundadır.
23. Mevcut durumda eski TRT ve TANSAS binalarının olduğu alan gibi, planlara göre yeşil alan olması gereken bir çok alan sert zemin olarak kullanılmaktadır. Bu projedeki çim alanların da aynı kaderi paylaşmayacağının garantisi yoktur. Dolayısıyla yeşil alan olarak tasarlanan alanların çim alan olarak değil sık ağaçlandırılmış alanlar olarak tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir.
24. Projede açıklama getirilmeyen detaylardan bir diğeri ise Paraşüt Kulesi'nin durumudur. İzmir'in kültür yapısına da önemli etkileri bulunan Paraşüt Kulesinin restore edilmesi ve daha güçlü bir Şekilde yeniden kullanıma açılmasına gerekmektedir.
25. 2003 yılında yapılan iktisat fuarlarının gerçekleştirileceği fuar sergi alanına hizmet veren hangar yapılarının geçici olarak yapıldığı ve fuar alanı planlandığında kaldırılacağı söylenmiştir. Gaziemir'de yapılan fuar alanı nedeniyle hangar yapıları kaldırılıp yerine

yeşil alanlar yapılması daha uygun olacaktır. Fakat hangar yapıları yerine proje çerçevesinde öneri bir sergi salonu bulunmaktadır. Öneri sergi yapılarının hacim olarak İzmir Kültürpark'ına getireceği yükler tekrar değerlendirilmelidir. Aynı zamanda bu sergi alanına bölgenin gerçekten ihtiyacı olup olmadığı tartışılmalıdır. Sunulan Kültürpark Avan Projesi kapsamında İzmir İli'nin sergi salonu ve kongre ihtiyacına yönelik gerekçe ve değerlendirme raporu bulunmamaktadır. Kongre veya diğer toplantılar için bir yapıya ihtiyaç varsa, Kültürpark'ın içinde değil kent bütününde yapılacak bir değerlendirmeyle en uygun alanda yapılmalıdır. Yeni kent merkezi olarak geçen Bayraklı bölgesinde belirtilen planlarda geçen otel ve sergi salonları, kongre merkezleri ile Tepekule Kongre Merkezi, Atatürk Kültür Merkezi ve Sabancı Kültür Merkezi, Üniversitelerin sahip olduğu toplantı salonları ve yakın çevrede yer alan 5 yıldızlı otellerin kongre olanakları İzmir'in kongre ihtiyacını karşılayacak nitelikte ve sayıdadır.

26. Öngörülen kompleksin büyüklüğü ve günümüze kadar ifade edilen hedefler alanın “Kongre Merkezi” olarak kullanılacağı endişesini doğurmaktadır. Kültürpark içerisinde açılması düşünülen “Kongre Merkezi” bölge için beklendiği gibi lokomotif bir sektör olamayacaktır. Kültürpark'ın yakın çevresinde yer alan otellerin büyük bir kısmı hem yatak kapasitesi hem de nitelik açısından yeni talebi karşılayacak kapasitede değildir. Kültürpark'ta yeni bir kongre merkezinin kurulması düşüncesi, Basmane bölgesinde yeni büyük otellerin var olacağına yönelik bir endişe uyandırmaktadır. Kent merkezinde böyle bir yapılaşma düşünce İzmir'in geleceği için daha tehlikeli sonuçları doğuracağı düşünülmektedir. Bu konuda diğer bir önemli nokta ise, yapılması düşünülen kongre merkezinin ekonomik anlamdan beklentileri karşılamayabileceği gerçeğidir. Kuşadası'nda turizmi ve otelciliği canlandırmak amacı ile kurulan Kongre Merkezi bu konuda en güzel örneklerden birisidir. Sonuçta, eskiden otellerin kongre salonlarında gerçekleştirilen ve dört mevsim bir hareketliliği sağlayan kongreler, artık Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilmeye başlamış olmakla birlikte Kuşadası'ndaki mevcut otellerin hem konaklama hem de kongre hizmet gelirlerinde önemli gerilemelere neden olmuştur. Ayrıca dünyadaki örneklerine bakıldığında işlevini yerine getirebilen kent parkları yakın çevresinin, konutların, ticaret merkezlerinin ve otellerin değerini ve tercih edilebilirliğini zaten büyük oranda arttırmaktadır. Günümüzde, bölgedeki özellikle de Basmane'deki otellerin konaklama için tercih edilmemesi, Kültürpark'ın ekonomik işlevi ya da işlevsizliğinden değil, bölgenin niteliksizliğinden ve özellikle gece saatlerde yakın çevredeki güvenlik sorunlarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle asıl Kültürpark'ın kent parkı işlevinin öne çıkarılması gerekmektedir.

27. Hazırlanan projede hiç ele alınmayan noktalardan birisi ise Kültürpark'ın içerisinde bulunduğu evre ile iliŐkisinin doğru kurgulanmasının gerekliliğidir. Kültürpark'ın kıyı ile, kapıların çevresindeki yerleŐimler ile, yakın çevresindeki tarihi alanlar ile sadece fiziksel değil, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları da kapsayan bir iliŐkinin kurulması ve bunlar arasındaki geçirgenliğin sağlanması önem taşımaktadır. Kültürpark  zellikle Agora, Tarihi Kadifekale, Kemeraltı arŐısı, İki eŐmelik, Cumhuriyet Meydanı, Kordon (Pasaport ve Konak arasındaki Konak Pier'i de içine alan bölüm), Basmane Garı, Alsancak, Tilkilik ve Bölgesi'ni içine alan tarihi  enin tam ortasında yer alan tek ve benzersiz bir yeşil alandır. Bu nedenle parkın bu tarihi aks ile ilişkilerin güçlendirilmesi parkın geleceği ve bölgede ekonomik anlamda beklenen/istenen hareketliliğin canlandırılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, Kültürpark'ın önem kazanmasında ve odak bölge olarak öne çıkmasında kıyı ile olan ilişkileri/etkileŐimleri önemlidir. Bu nedenle günümüzde yoğun yapılaşma ve araç trafiği nedeniyle bozulan etkileŐimin yeniden canlandırılabilmesi için öneriler proje sürecine dahil edilmelidir.
28. İzmir Kültürpark alanına araç giriş ıkıŐları evre ulaşım bağlantılarıyla bir bütün olarak ele alınmalıdır. Sunulan proje çerçevesinde herhangi bir ulaşım altyapısına yönelik analiz çalıŐmaları yer almamaktadır.
29. Mevcut yeraltı otopark girişi yaya akslarını kesmekte iken, yeni öneride bu giriş-çıkıŐların yaya akslarını engellemeyecek hale getirildiği görülmektedir.

Bu görüŐlerle birlikte Kültürpark'ın sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve ekolojik değerler ve işlevler, Kültürpark'ı kendi içinde ve kentle olan ilişkileri kapsamında bütünleŐik bir anlayıŐla ele almayı gerekli kıldığını yeniden hatırlatmak isteriz. Kültürpark'ın geleceğine ilişkin günümüzde uygulanan parçacı ve 'yatırım odaklı' yaklaŐımlar, bizleri sağlıklı bir kent gündemi oluŐurmaktan ve Kültürpark'ın geleceğini  ng rmekten uzaklaŐtırmaktadır. İzmir'in en önemli yeşil alanı olması nedeni ile ekolojik iŐlevlerinin de ayrıca vurgulanması gerekmektedir. Dünyamızın son yıllarda karŐı karŐıya olduğu tehditlerden birisi olan iklim deėiŐikliėi ile mücadelemizde önemli bir doğal yutak durumundadır. Ayrıca, kent merkezinde kalan bir 'kent parkı' olarak Kültürpark, kendi içinde ve yakın çevresinde oluşturduğu mikroklima ile kent iklimi üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Bu nedenle Kültürpark sağladığı biyoklimatik konfor sayesinde ziyaretçiler için özellikle yaz aylarında kullanım avantajı sağlamaktadır.

Burada vurgulanması gereken diğer önemli bir noktada, yine İzmir'in en önemli yeşil alanı olması nedeni ile Kültürpark, İzmir kenti yeşil aė sisteminin başlangıç noktası olabilecek

niteliktedir. Birbirini takip eden yeşil lekeler, parklar ve koridorlar vasıtasıyla İzmir’de sağlıklı bir yeşil altyapı oluşturulmasının başlangıç noktası olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak; Kùltürpark’ın mevcutta var olan kullanımını arttırmak adına bu alana yeniden bir proje geliştirmek yerine, hangar yapılarının kaldırılıp alanın ağaçlandırılması, park içerisinde yer alan cafe-restoran-gazino gibi kullanımların kalitesinin arttırılması, güvenliğin sağlanması, ulaşım alternatiflerinin geliştirilmesi, peyzaj elemanlarının niteliklerinin yükseltilmesi gibi yeni fikirler ve düzenlemeler ile alanın rehabilite edilmesinin yeterli olacağı düşünülmektedir.

Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi

Mimarlar Odası İzmir Şubesi

Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi

Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi